

Ο οδηγός συντάχθηκε από τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και απευθύνεται σε φορείς, επαγγελματίες και εθελοντές που θέλουν να συμμετέχουν στην καταγραφή των αστέγων. Βασίστηκε στην Πιλοτική Καταγραφή Αστέγων που πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2018 από την Ομάδα Εργασίας του Υπουργείου με την επιστημονική επιμέλεια του Παντείου Πανεπιστημίου.

Στην ιστοσελίδα astegoi.gov.gr θα βρείτε τα αποτελέσματα της Πιλοτικής Καταγραφής και αναλυτικά εργαλεία & οδηγίες για την υλοποίηση της καταγραφής αστέγων. Για οποιαδήποτε επιπλέον πληροφορία, επικοινωνήστε με τη Διεύθυνση Καταπολέμησης της Φτώχειας, Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

**φροντίδα
αστέγων**

**καταγραφή
αστέγων**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ,
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

Η έκδοση αυτή χρηματοδοτήθηκε
από πόρους του ΕΚΤ, ΕΠΜΔΤ 2014-2020
στο πλαίσιο της πράξης «Δημιουργία
Εργαλείων και Ορισμός Διαδικασιών
για την Καταγραφή των Αστέγων»

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

**καταγραφή
αστέγων**

ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΣΤΕΓΩΝ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΚΑΙ ΣΕ ΔΟΜΕΣ

Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης
και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2018

**φροντίδα
αστέγων**

Η καταγραφή των αστέγων είναι μια διαδικασία αποτύπωσης του αριθμού και των χαρακτηριστικών των αστέγων στο δρόμο, καθώς και σε δομές που παρέχουν υπηρεσίες σε άστεγους, στεγαστικές και ημερήσιες.

Για την καταγραφή των αστέγων ακολουθείται μια σύνθετη μεθοδολογία ποσοτικής και ποιοτικής καταγραφής με τέσσερα διαφορετικά ερωτηματολόγια ανάλογα με τις επιμέρους κατηγορίες των ομάδων που επιδιώκουμε να καταγράψουμε και τις συνθήκες καταγραφής:

- Ερωτηματολόγιο Δρόμου
- Φόρμα Παρατήρησης (εφόσον υπάρχει αδυναμία ή άρνηση συνεργασίας)
- Ερωτηματολόγιο καταγραφής σε Δομή (Στεγαστική ή Ημερήσια)
- Ερωτηματολόγιο καταγραφής σε Υποστηριζόμενο Διαμέρισμα

Ποιοι καταγράφονται, πότε και που

Η ποσοτική καταγραφή αστέγων επικεντρώνεται, για επιχειρησιακούς και πρακτικούς λόγους, στους άστεγους που διαβιούν στο δρόμο και σε υπαίθριους/δημόσιους χώρους (στο πεζοδρόμιο, σε υπόστεγα, κάτω από γέφυρες ή εσοχές κτιρίων) και σε άστεγους που το βράδυ της καταγραφής διαμένουν σε υπνωτήρια, χώρους έκτακτης στέγασης στα νοσοκομεία, δομές προσωρινής φιλοξενίας, ξενώνες και υποστηριζόμενα διαμερίσματα.

ΔΕΝ καταγράφονται άστεγοι που διαμένουν σε κλειστούς, εγκαταλειμμένους χώρους και κτίρια. Επίσης, δεν καταγράφονται όσοι διαμένουν σε στεγαστικές δομές για ειδικές ομάδες, όπως κακοποιημένες γυναίκες, ξενώνες για άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας κα.

Επιπλέον ποιοτικά στοιχεία συλλέγονται κατά την ημερήσια καταγραφή σε δομές παροχής υπηρεσιών (συσσίτια και κέντρα ημέρας) από άστεγους που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες των δομών και δηλώνουν ότι θα κοιμηθούν σε υπαίθριο χώρο ή σε στεγαστική δομή.

Πότε:

Η καταγραφή διενεργείται σε διάστημα 3-4 ημερών είτε το φθινόπωρο είτε την άνοιξη, από Δευτέρα έως Παρασκευή (όχι τα Σαββατοκύριακα), σε τρεις διαφορετικές φάσεις:

Α. Βραδινές ώρες στο δρόμο (συνήθως μετά τις 9:00 ή 10:00 μμ ώστε να έχει περιοριστεί η κίνηση στους δρόμους, αλλά και οι άστεγοι να μην έχουν κοιμηθεί). Η συγκεκριμένη ώρα καταγραφής επιλέγεται με βάση τις τοπικές ιδιαιτερότητες.

Β. Την επόμενη ημέρα καταγράφονται άστεγοι σε ημερήσιες δομές κατά τη διάρκεια λειτουργίας των δομών.

Γ. Την επόμενη ημέρα ή σε διάστημα λίγων ημερών καταγράφονται όσοι το βράδυ της καταγραφής στο δρόμο έμειναν σε δομές φιλοξενίας και στέγασης.

Που:

Η καταγραφή γίνεται:

- στο σύνολο των υφιστάμενων δομών σε κάθε Δήμο
- στο δρόμο με τη μέθοδο της σάρωσης σε καθορισμένους απογραφικούς τομείς, στις περιοχές όπου έχει αναφερθεί από φορείς που δουλεύουν στο πεδίο παρουσία, με μικρή ή μεγαλύτερη συγκέντρωση, αστέγων

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ

Η καταγραφή πραγματοποιείται περιοδικά υπό το συντονισμό του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης σύμφωνα με το σχετικό κανονιστικό πλαίσιο.

Τη συνολική εποπτεία και συντονισμό της καταγραφής των αστέγων έχει η Διεύθυνση Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου, με τη συνδρομή της Κεντρικής Μονάδας Συντονισμού, στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι από όλα τα εμπλεκόμενα Υπουργεία, την τοπική αυτοδιοίκηση, τις κοινωνικές οργανώσεις και τους επιστημονικούς φορείς.

Τοπικά η προετοιμασία και ο συντονισμός της καταγραφής γίνεται από τις Τοπικές Ομάδες Συντονισμού που συστήνονται από τους Δήμους, στις οποίες συμμετέχουν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς.

Η συχνότητα καταγραφής διαφέρει ανάλογα με την κατηγορία των αστέγων που καταγράφεται και τις δυνατότητες του κάθε Δήμου.

Ο μηχανισμός ενεργοποιείται τουλάχιστον τρεις μήνες πριν τη διενέργεια της καταγραφής.

Ποιοι Καταγράφουν

Στην καταγραφή συμμετέχουν εργαζόμενοι/ες στο πεδίο (σε υπηρεσίες του Δήμου και Δημόσιων κοινωνικών φορέων ή σε Κοινωνικές Οργανώσεις) και εθελοντές/ντριες, μετά από κατάλληλη επιμόρφωση.

Ο ρόλος των φορέων και οργανώσεων που υποστηρίζουν άστεγους είναι ιδιαίτερα κρίσιμος για την προετοιμασία και υλοποίηση της καταγραφής, καθώς γνωρίζουν τα σημεία παραμονής και εξυπηρέτησης των αστέγων, τις ιδιαίτερες επιμέρους ομάδων αστέγων και τους τρόπους προσέγγισής τους.

Σε κάθε Δήμο δημιουργείται μητρώο καταγραφών που επιθυμούν να συμμετέχουν σταθερά στις περιοδικές καταγραφές αστέγων.

Οι καταγραφείς λαμβάνουν ενημερωτικό υλικό και παρακολουθούν τα σεμινάρια επιμόρφωσης πριν από κάθε καταγραφή.

Ομάδες Καταγραφής

Η καταγραφή στο δρόμο γίνεται από ομάδες τριών τουλάχιστον ατόμων ένα εκ των οποίων διαθέτει ανάλογη επαγγελματική εμπειρία. Η προσέγγιση των ατόμων γίνεται από το έμπειρο μέλος της ομάδας. Τα άλλα μέλη έχουν υποστηρικτικό ρόλο. Όλα τα μέλη της ομάδας φέρουν διακριτικό σήμα.

Οι ομάδες συντονίζονται και υποστηρίζονται από συντονιστές/επόπτες που είναι σε επικοινωνία με το επιχειρησιακό κέντρο της καταγραφής.

ΡΟΛΟΙ ΣΤΙΣ ΟΜΑΔΕΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ

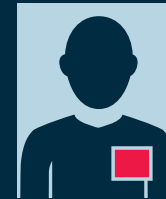
Επικεφαλής	Οδηγός	Καταχωρητής
<p>Προσεγγίζει τους/τις ερωτώμενους/ες και τους προσφέρει το σνακ</p> <p>Εξηγεί τον σκοπό της καταγραφής και εκφωνεί τις ερωτήσεις</p> <p>Επικοινωνεί με τους/τις επόπτες/τριες και ενημερώνει το κέντρο για κάθε ζήτημα που ανακύπτει</p> <p>Λαμβάνει τις κρίσιμες αποφάσεις</p> <p>Αναφέρει τη λήξη και παραδίδει το χάρτη και το υπόλοιπο υλικό στο επιχειρησιακό κέντρο</p> <p>Ελέγχει και διορθώνει τα ερωτηματολόγια σε διάστημα 2-3 ημερών μετά την καταγραφή</p>	<p>Οδηγεί την ομάδα ώστε να καλύψει πλήρως τον τομέα - ρυθμίζει τη μετάβαση με οχήματα</p> <p>Υποδεικνύει πρόσωπα - κτίρια</p> <p>Σημειώνει με marker τους δρόμους στο χάρτη</p> <p>Ακολουθεί τις οδηγίες του/της επικεφαλής</p>	<p>Προσεγγίζει μαζί με τον/την συνεντευκτή/τρια τους ερωτώμενους</p> <p>Καταχωρεί τις απαντήσεις στο κινητό του/της ή στο έντυπο ερωτηματολόγιο αν συντρέχει λόγος</p> <p>Σημειώνει τον αριθμό των καταγεγραμμένων</p> <p>Ακολουθεί τις οδηγίες του/της επικεφαλής</p> <p>!! Σε κάθε ομάδα καλό είναι να υπάρχουν δύο κινητά με δυνατότητα σύνδεσης στο internet και φορτισμένη μπαταρία</p>

Βήματα για την προετοιμασία της καταγραφής

- Καταγραφή και χαρτογράφηση όλων των δομών για άστεγους και των πιθανών σημείων παρουσίας αστέγων, με βάση τις πληροφορίες από φορείς και εργαζόμενους/ες στο πεδίο.
- Ορισμός των καταγραφικών τομέων και κατανομή των ομάδων. Κάθε ομάδα καταγραφής στο δρόμο θα διανύσει περίπου 8.000-9.000 μέτρα περπατώντας, μήκος που αντιστοιχεί περίπου σε 30-35 οικοδομικά τετράγωνα ανάλογα με την πυκνότητα του οικοδομικού ιστού και πραγματοποιείται σε διάστημα 3-3,5 ωρών από την έναρξη. Σε περιοχές με υψηλή πυκνότητα αστέγων ορίζονται μικρότεροι τομείς ώστε να μπορούν να συμπληρωθούν τα ερωτηματολόγια στο ίδιο χρονικό διάστημα.
Διαχωρισμός τομέων όπου θα γίνει πλήρης σάρωση των δρόμων και μερική σάρωση με επίκεντρο γνωστά σημεία συγκέντρωσης αστέγων (π.χ. σταθμός λεωφορείων, γέφυρα αυτοκινητόδρομου), και τομέων όπου η καταγραφή θα γίνει νωρίς το πρωί σε περίπτωση που υπάρχει δυσκολία πρόσβασης κατά τις νυχτερινές ώρες (π.χ. πάρκα).
- Προγραμματισμός συναντήσεων της Τοπικής Ομάδας Συντονισμού και σεμιναρίων επιμόρφωσης των καταγραφικών.
- Εύρεση χορηγών για τη διάθεση ειδών διατροφής ή άλλων αγαθών πρώτης ανάγκης στους άστεγους.
- Καθορισμός και προετοιμασία των τοπικών επιχειρησιακών κέντρων όπου θα βρίσκεται η ομάδα συντονισμού της καταγραφής σε όλη τη διάρκειά της. Για τη μεταφορά των ομάδων καταγραφής σε απομακρυσμένα σημεία μπορεί να χρειαστούν μεταφορικά μέσα.
- Διανομή χαρτών και φυλλάδιο πρακτικών οδηγιών στις ομάδες καταγραφής.
- Επικοινωνία με τις αστυνομικές και δημοτικές αρχές, για την ασφαλή διεξαγωγή της καταγραφής και τη δυνατότητα άμεσης παρέμβασης σε περίπτωση που χρειαστεί.

Οδηγίες προσέγγισης και ασφάλειας

Να είστε ορατοί.
Να φαίνεται
το διακριτικό σήμα
καταγραφής.

Πλησιάστε και συστηθείτε.
Να έχετε οπτική επαφή
με το πρόσωπο από περί-
που το ίδιο ύψος, χωρίς
να κάθεστε.

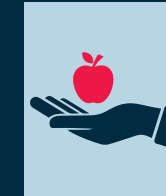
Να είστε ευγενείς
και φιλικόι.
Αποφύγετε
τις εντάσεις.

Σεβαστείτε τον προσω-
πικό χώρο των συνομι-
λητών σας. Στις δομές
πρέπει να υπάρχει ήσυχος
και διακριτός χώρος ώστε
να κάθονται άνετα σε $\frac{3}{4}$
γωνία με το συνεντευκτή
(όχι πίσω από γραφείο).

Εξηγείστε απλά και
σταθερά για ποιο λόγο
και από ποιους φορείς
γίνεται η καταγραφή.
Τονίζετε ότι η καταγραφή
είναι ανώνυμη και
εμπιστευτική.

Η προσφορά «συμβολικού
δώρου» (είδη διατροφής
μόνο) αποτελεί συμβολική
αναγνώριση των αναγκών
και της διάθεσης
συμμετοχής.

Ακολουθείτε τις διατυπώ-
σεις του ερωτηματολογίου.
Εκφωνείτε τις ερωτήσεις
δυνατά και ευκρινώς. Εξη-
γείτε αν χρειαστεί. Μην
συμπληρώνετε μόνοι σας.
Μην ξεφεύγετε από το θέμα.
Μην σχολιάζετε τις απαντή-
σεις. Μην δίνετε συμβουλές.

Για κάθε άτομο που συνα-
ντάτε θα πρέπει να συμπλη-
ρωθεί μια φόρμα. Για ζευ-
γάρι συμπληρώνονται ξε-
χωριστά ερωτηματολόγια.
Για οικογένεια με παιδιά
δεν συμπληρώνονται ερω-
τηματολόγια για τα παιδιά.

Σεβαστείτε αν δεν θέλουν
να συμμετάσχουν ή δεν
θέλουν να απαντήσουν
σε κάποιες ερωτήσεις.
Για τα άτομα που αρνούνται
να απαντήσουν στο ερωτη-
ματολόγιο συμπληρώνετε
τη Φόρμα Παρατήρησης.

Αν κάτι σας δυσκολέψει
να το επισημάνετε
στην αξιολόγηση
της καταγραφής.